

การเพาะเลี้ยงหอยหวาน

หอยหวาน หรือบางท้องถิ่นเรียกว่าหอยตุ๊กแก ที่พบมากในประเทศไทย มี 2 ชนิด คือ บาบิโลเนียอารีโอลาต้า (*Babylonia areolata*) และบาบิโลเนีย สไปราต้า (*Babylonia spirata*) โดยพบมากที่จังหวัดทั้งฝั่งอ่าวไทยและชายทะเล ฝั่งอันดามัน ในประเทศไทยหอยหวานที่บริโภคเป็นหอยที่จับมาจากธรรมชาติ เกือบทั้งหมด ปัจจุบัน หอยหวานเป็นหอยเศรษฐกิจตัวใหม่ที่เริ่มมีผู้ให้ความสนใจ ที่จะทำฟาร์มเพาะเลี้ยงกันมากขึ้น เนื่องจากมีราคาสูง มีตลาดรองรับทั้งในและนอก ประเทศ

การคัดเลือกและการเลี้ยงฟ่อ - แม่พันธุ์หอยหวาน

ฟ่อ - แม่พันธุ์หอยหวานที่นำมาเลี้ยงเพื่อทำการเพาะขยายพันธุ์เป็น หอยหวานในธรรมชาติ โดยได้มาจากการทำการประมงด้วยลอบ หอยหวานที่มี ขนาดน้ำหนักตัวประมาณ 15 กรัม ก็สามารถผสมพันธุ์วางไข่ได้แล้ว แต่ฟ็อกไข่ที่ได้ จะมีขนาดเล็กมากและมีจำนวนไข่ในแต่ละฝักน้อย หอยหวานขนาดที่เหมาะสม ที่จะนำมาใช้เป็นฟ่อ - แม่พันธุ์ ควรมีความยาว 5 เซนติเมตร แต่ถ้าได้หอยที่มี ขนาดใหญ่กว่านี้ คือ มีความยาวประมาณ 7 - 8 เซนติเมตร จะให้ไข่ที่มีขนาด ฝักใหญ่ ไข่จำนวนมากกว่า และลูกหอยวัยอ่อนที่ได้จะมีขนาดใหญ่กว่าที่ได้จาก ฟ่อ - แม่พันธุ์ที่มีขนาดเล็ก

บ่อที่ใช้เลี้ยงฟ่อ - แม่พันธุ์หอยหวานสามารถใช้บ่อซีเมนต์ ถึงไฟเบอร์ กลาส ถึงพลาสติก หรือบ่อผ้าใบซึ่ง ฯลฯ สูงประมาณ 70 เซนติเมตร มีระดับ เก็บกักน้ำประมาณ 30 - 50 เซนติเมตร ที่พื้นบ่อเลี้ยงให้ใส่ทรายสูงท่วมตัวหอย เพื่อให้หอยฝังตัว อัตราการปล่อยฟ่อ - แม่พันธุ์หอยประมาณ 50 - 70 ตัวต่อ ตารางเมตร อาหารจะใช้ปลาเบ็ด หรือปลาข้างเหลือง นำมาหั่นเป็นชิ้นใหญ่ๆ กระจายให้ทั่วบ่อ การให้อาหารจะให้ประมาณ 2% ของน้ำหนักหอยต่อวัน เมื่อให้อาหารได้ประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง ก็เก็บอาหารที่เหลือออกได้ เพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย

การวางไข่และการฟัก

เมื่อเลี้ยงฟ่อ - แม่พันธุ์ได้ระยะหนึ่ง หอยจะเริ่มวางไข่บนผิวทราย โดย ฝักไข่จะเป็นแคปซูลรูปหยดน้ำมีก้านติดอยู่กับพื้นทราย ซึ่งสามารถเก็บฝักไข่ได้ตลอดทั้งปี แต่ในช่วงที่อากาศหนาวเย็น หอยจะหยุดวางไข่หรือวางไข่น้อยมาก การเก็บฝักไข่สามารถเก็บได้ในตอนสายๆ ของทุกวันเมื่อหอยวางไข่เสร็จแล้ว โดยจะใช้ตะแกรงปาดเอาทรายที่มีฝักไข่ติดอยู่ แล้วร่อนเอาทรายออกทิ้ง แยกฝักไข่นำมาฟักในถังฟัก ใช้เวลาประมาณ 5 - 6 วัน ตัวอ่อนก็จะฟักออกจากฝักไข่ จึงทำการแยกเอาลูกหอยออกไปอนุบาลในถังอนุบาลต่อไป อัตราการฟักของลูกหอยโดยเฉลี่ยเกือบ 100%

การอนุบาลลูกหอยหวานในระยะวัยน้ำ

ความหนาแน่นของลูกหอยที่เหมาะสมสำหรับการอนุบาลอยู่ระหว่าง 1,000 - 1,500 ตัวต่อน้ำ 1 ลิตร ลูกหอยจะกินสาหร่ายอยู่ประมาณ 10 - 15 วันโดยสาหร่ายที่นำมาเลี้ยงลูกหอย ได้แก่ คีโตเซอรอส ไอโซโครซิส หรือเตตราเซลมิส แต่ผลที่ได้จะมีความแตกต่างกัน เมื่อลูกหอยมีอายุประมาณ 10 - 15 วัน จะเริ่มทิ้งตัวลง คืบคลานบนพื้น ให้เปลี่ยนอาหารเป็น

เนื้อกุ้งหรือเคย ระยะนี้ ลูกหอยจะมีขนาด

เล็กประมาณ 1.0 - 1.5 มิลลิเมตร

เมื่อลูกหอยลงพื้นหมดให้แยก

ลูกหอยไปอนุบาลต่อไป อัตรา

รอดของลูกหอยจากฟักจนถึง

พื้นอยู่ระหว่าง 20 - 30% (อัตรา

รอดในระดับฟาร์ม)

การอนุบาลลูกหอยหวาน ในระยะลงพื้นถึงขนาด

1 เซนติเมตร

หลังจากลูกหอยลงเกาะ

พื้นหมดแล้ว นำลูกหอยมาอนุบาล

ต่อจนได้ขนาด 0.5 - 1.0 เซนติเมตร

ก่อนที่จะนำไปเลี้ยงเป็นหอยเนื้อต่อไป ความ

หนาแน่นในการอนุบาลอยู่ระหว่าง 20,000 - 30,000

ตัวต่อตารางเมตร ในระยะนี้ไม่จำเป็นต้องมีทรายให้ลูกหอยฝังตัว การใช้ทรายจะทำให้

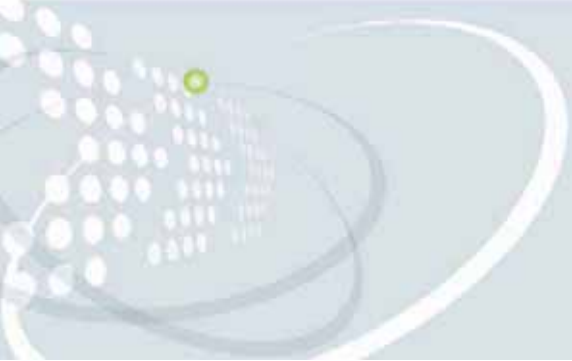
ลูกหอยมีอัตราการรอดต่ำเพราะจะเป็นที่สะสมของเสีย และการจัดการยุ่งยาก

ในสปีดาร์แรก ถ้ามีการดูแลไม่ดีลูกหอยจะมีอัตราการตายสูงมาก เนื่องจากลูกหอย

มักจะคลานขึ้นมาเหนือน้ำทำให้แห้งตาย วิธีที่ง่ายที่สุดคือ ใช้ถังที่มีความสูงไม่มาก

และปิดปากถังเลี้ยง เพื่อให้มีความชื้นอยู่ภายใน จะทำให้หอยไม่แห้งตายเมื่อคลาน

ขึ้นมาเหนือน้ำ

การให้อาหาร ควรให้อาหารประเภทเนื้อกุ้งหรือเคย วันละ 2 ครั้ง และเปลี่ยนถ่ายน้ำหลังจากให้อาหาร เมื่อเลี้ยงได้ประมาณ 1 เดือน ลูกหอยจะมีขนาดเฉลี่ยประมาณ 0.5 เซนติเมตร จึงย้ายไปลงบ่อเลี้ยงที่มีทรายและเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลาได้ ลูกหอยจะมีขนาดประมาณ 1 เซนติเมตร เมื่อมีอายุได้ประมาณ 7 - 8 สัปดาห์ อัตราการรอดของลูกหอยจากล้งพื้นถึงขนาด 1 เซนติเมตร อยู่ระหว่าง 30 - 40%

การเลี้ยงหอยหวานให้ได้ขนาดตลาด

การเลี้ยงหอยหวานเพื่อให้ได้ขนาดตลาดจะใช้เวลา 7 - 11 เดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดที่เริ่มเลี้ยงและจับขาย โดยในช่วงแรกลูกหอยจะโตช้า ลูกหอยขนาด 1 เซนติเมตร จะเจริญเติบโตจนมีน้ำหนักประมาณ ตัวละ 10 กรัม ภายใน 7 เดือน เมื่อเลี้ยงต่ออีก 2 เดือนจะมีน้ำหนักตัวละประมาณ 15 กรัม และเมื่อเลี้ยงครบ 11 เดือน จะมีน้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 20 กรัม ซึ่งความหนาแน่นจะอยู่ระหว่าง 200 - 400 ตัวต่อตารางเมตร

การเลี้ยงหอยเนื้อควรจะมีทรายรองพื้นกันบ่อเพื่อให้หอยฝังตัว และมีการทำความสะอาดทรายเป็นครั้งคราว เปลี่ยนถ่ายน้ำวันละครึ่งหรือใช้ระบบหมุนเวียนน้ำ น้ำทะเลที่จะใช้เลี้ยงหอยหวาน ควรมีความเค็มอยู่ในช่วง 28 - 35 พีพีที หากน้ำมีความเค็มต่ำกว่า 28 พีพีที หอยหวานอาจจะเจริญเติบโตช้าลง และหอยบางส่วนจะเริ่มตาย การให้อาหารขึ้นอยู่กับชนิดของอาหารที่จะให้และขนาดของลูกหอยหวานที่เลี้ยง หากใช้เนื้อปลาควรใช้เนื้อปลาที่มีราคาไม่แพงนัก เช่น เนื้อปลาข้างเหลือง ทำการแล่เอาเฉพาะเนื้อปลา สับเป็นชิ้นๆ ใหญ่เล็กตามขนาดของหอยที่เลี้ยง หากใช้เนื้อหอยแมลงภู่ ควรใช้หอยแมลงภู่ขนาดเล็กหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “หอยเปิด” จะทำให้ต้นทุนค่าอาหารต่ำลง โดยหอยแมลงภู่และเนื้อปลาที่ใช้ควรมีความสดสะอาด ถ้าให้เนื้อปลาเป็นอาหาร ควรให้ปริมาณ 2 - 10% ของน้ำหนักตัวหอยหวานทั้งหมดที่เลี้ยง หากใช้เนื้อหอยแมลงภู่เลี้ยงก็ควรใช้ 5 - 30% ของน้ำหนักตัวหอยหวานทั้งหมดที่เลี้ยง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ปกติแล้วจะให้อาหารวันละ 2 ครั้ง ในช่วงเวลาเดียวกันทุกวัน โดยให้ครั้งละ 2 - 3 ชั่วโมง หลังให้อาหารแล้วต้องเก็บอาหารส่วนที่เหลือออกให้หมด โดยผู้เลี้ยงต้องหมั่นทำความสะอาดบ่อที่เลี้ยงและทรายเป็นประจำ ในระยะนี้หอยจะมีอัตราการรอดเกือบ 100% ผลผลิตที่ได้จะอยู่ระหว่าง 4 - 6 กิโลกรัมต่อตารางเมตรต่อรุ่น (10 - 11 เดือน)

ติดต่อเจ้าของผลงานได้ที่

ดร. เสาวภา สวัสดิ์พีระ	
ตำแหน่ง : รองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล	
ที่อยู่ : สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131	
โทรศัพท์ : 0 3810 2590	โทรสาร : 0 3839 1679
E-mail : saowapa@bims.buu.ac.th	